

Şuşa Bəyannaməsi - böyük hədəflərə doğru yolun başlanğıcı

Bir il öncə - 2021-ci ilin 15 iyununda iki qardaş ölkənin dövlət rəhbərləri - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan azad Şuşada müttəfiqlik münasibətləri haqqında Bəyannaməyə imza atdılar. 29 il əvvəl Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdaraq dövlətimizi zamanın ağır tələtlərindən xilas etdiyi bu tarixi gün iqiqət əlamətdarlıq qazandı.

Bölgə üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan bəyannamənin imzalandığı o anlar, demək olar ki, bütün dünyanın nəzərləri Şuşada idi. Beynəlxalq ictimaiyyət bir daha şahid oldu ki, hərbi əməliyyatları uğurla başa çatdıran, "dəmir yumruq"la düşmənin başını əzən, işğalçı ölkənin ordusunu sıradan çıxaran Azərbaycan dövləti bu dəfə döyüşləri eyni qalibiyyətlə diplomatik sənəklərdə davam etdirir, şanlı qələbəmizi daha da möhkəmləndirir, havadarlarının dəstəyi ilə əsr-lərə başımızın belasına çevrilmiş ermənilərin bir daha bizim torpaqlara baxmağa belə cəsarət etməməsi üçün tarixi-siyasi, diplomatik zəmin hazırlayır.

"Bu bəyannamədə göstərilən bütün müddəalar bizim gələcək iş birliyimizin təminatçısıdır", - deyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iki qardaş ölkə arasındakı münasibətlərin daha geniş strateji səviyyəyə yüksəldiyini, bölgənin parlaq gələcəyinə yol açan əməkdaşlıq olduğunu xüsusən vurğuladı. Hər kəsi həqiqətləri görməyə, Azərbaycan xalqının Zəfərini qəbul etməyə və gələcəyə baxmağa səslədi.

Bu, böyük bir tarixi nailiyyət idi! Azərbaycan və Türkiyə liderlərinin ölkəmizin Vətən müharibəsindəki Zəfərindən sonra regionda yaranmış yeni tarixi reallığa atdıqları möhtəşəm imzalar idi!

Strateji müttəfiqlik münasibətlərində yeni səhifə

Cənubi Qafqazda sülhə, təhlükəsizliyə, davamlı inkişafa böyük bir yolun göründüyü Şuşa Bəyannaməsi, əslində, bölgədəki yeni reallığa fayda vermək istəyən hər kəsi əməkdaşlığa təşviq etməyə çağırırdı.

11 fevral 2022-ci il tarixdə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın imzası ilə "Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında" Şuşa Bəyannaməsinin təsdiqinə dair qanun" rətifikasiya edildi. 2022-ci il fevralın 12-də isə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şuşa Bəyannaməsinin təsdiq edilməsi barədə qanunu imzaladı. Bununla da Azərbaycan və Türkiyə tarixi üçün böyük

əhəmiyyətə malik Şuşa Bəyannaməsi qüvvəyə mindi.

Dövlətimizin başçısı fevralın 24-də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı ad günü münasibətilə göndərdiyi məktubda bu məsələyə də toxunaraq tarixi əhəmiyyət daşıyan Şuşa Bəyannaməsinin təsdiq edilməsi ilə bağlı məmnunluğunu ifadə etmişdir: "Bu sənəd Azərbaycan-Türkiyə strateji müttəfiqlik münasibətlərində yeni səhifə açır, regionda sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasına töhfə verir. Biz qardaş Türkiyə ilə gündən-günə yeni məzmunla zənginləşən əməkdaşlığımızı və somərəli fəaliyyətimizi bundan sonra da birgə səylərlə genişləndirmək və şaxələndirmək əzmindəyik".

Sənədin əsas məzmununa qısaca nəzər salaq: Şuşa Bəyannaməsində Türkiyənin Azərbaycanı işğaldan azad edilməsi ərazilərində Türkiyə-Rusiya Birgə Mərkəzinin fəaliyyətinə verdiyi töhfənin regionda sülhün, sabitliyin və rifahın təmin edilməsində mühüm rol oynadığı vurğulanır.

Azərbaycan və Türkiyənin müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığı, dövlətlərin daxili işlərinə qarışmamaq prinsiplərini rəhbər tutaraq müttəfiqlik münasibətlərinin qurulması siyasəti və hüquqi mexanizmlərini müəyyən etdiyi göstərilir, xarici siyasət sahəsində əlaqələndirilmənin və müntəzəm ikitərəfli siyasi məsləhətləşmələrin həyata keçirilməsinin vacibliyi qeyd edilir, bu istiqamətdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurası çərçivəsində fəaliyyətlərin əhəmiyyəti vurğulanır.

Eyni zamanda Şuşa Bəyannaməsində tərəflərin öz milli marağı və mənafelərini müdafiə və təmin etməyə yönəlmiş müstəqil xarici siyasət həyata keçirdikləri bildirilir. Sənəddə belə bir müddəa da öz əksini tapır ki, tərəflər regional və beynəlxalq miqyasda sabitlik və rifah vasitəsilə sülh, dostluq və mehriban qonşuluğa əsaslanan beynəlxalq münasibətlərin inkişaf etdirilməsində, eləcə də münaqişələrin və regional və global təhlükəsizlik, sabitlik məsələlərinin həlli istiqamətində birgə səylər göstərirlər.

Təhdidlərə qarşı çiyin-çiyinə

Aktual xarakter kəsb edən, qarşılıqlı marağı doğuran beynəlxalq məsələlər üzrə həmrəylik və dəstək nümayiş etdir-məklə yaxın və ya üst-üstə düşən mövqedən çıxış etməklə ikitərəfli əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, BMT, ATƏT, Avropa Şurası, Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı daxil olmaqla, beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində bir-birinə qarşılıqlı dəstəyin göstərilməsi də Şuşa Bəyannaməsinin məzmununa daxildir.

Sənəddə diqqəti cənkər ən vacib məqamlardan biri də hərbi sahədə əməkdaşlıq və müttəfiqliklə bağlıdır. Bəyannamədə qeyd edilir ki, iki dövlətin ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə Azərbaycan və Türkiyə bir-birini qoruyacaqlar: "Tərəflərdən hər hansı birinin fikrincə, onun müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə, tərəflər birgə məsləhətləşmələr aparacaq və bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirəcək, bir-birinə BMT Nizamnaməsinə uyğun zəruri yardım göstərəcəklər. Bu yardımın həcmi və forması təxirə salınmadan keçirilən müzakirələr yolu ilə müəyyən ediləcək birgə tədbirlər görülməsi üçün müdafiə ehtiyaclarının ödənilməsinə qərar verəcək və Silahlı Qüvvələrin güc və idarəetmə strukturlarının əlaqələndirilməsi fəaliyyəti təşkil olunacaqdır".

İqtisadi-neqliyyat məsələləri, xüsusilə qədim türk torpağı Zəngəzur dəhlizinin adını çəkilməsi sənəddə tarixi gerçəkliyi və hədəfləri göstərən mühüm amildir. Həmçinin bəyannamədə milli iqtisadiyyatların və ixracın şaxələndirilməsi üzrə səylərin artırılması, enerji-kommunikasiya layihələrindən, regionun tranzit-logistika imkanlarından istifadə, informasiya müharibəsində birgə fəaliyyət və s. məsələlər də bəyannamənin önəmli detallarındandır.

Milli Qurtuluş Günündə daha bir tarixi dəyər

Bəyannamənin özəli-əbədi yurdumuz Şuşa şəhərində imzalanması ilə yanaşı, onun tarixi gününə bağlı iki əlamət

dar məqamı da var. Bunlardan birincisi sənədə iyunun 15-də imza atılmasıdır. Həmin gün Azərbaycanın Milli Qurtuluş Günüdür. Müstəqilliyin ilk illərində respublikanın ağır xarici və daxili təhdidlərə üzlə-şərkək parçalanmaq, müstəqilliyini itirərək dünyanın siyasi xəritəsindən silinmək təhlükəsi ilə üzleşdiyi o ağır çağırışları fərdlərə, bir-birinə Azərbaycan Respublikası və Türkiyə Cümhuriyyəti.

Həm Azərbaycan, həm də Türkiyə Şuşa Bəyannaməsində irəlilənilən müddəalara sadıqlar. Cənubi Qafqazda yaranmış yeni reallığı bu iki qardaş ölkə birgə formalaşdırır və bütün dünya ona qəbul edir. Çünki bölgədə təhlükəsizliyə, inkişafa, insanların rifahına xidmət edən bu siyasətin, bu reallığın alternativləri yoxdur. Daha doğrusu, alternativlər var, amma həmin alternativlər insanları yeni faciələrə, münaqişələrə, mərhumiyyətlərə sürükləyən, üz-üzə qoyan, sülhü deyil, düşmənciliyi, kin-küdurəti alovlandırır, cəmiyyətləri inkişafdan geri atan yollardır. Azərbaycan və Türkiyə müttəfiqliyi bu yolların yanlışlığını Cənubi Qafqazda həqiqətən sülh və rifah, insanların xoşbəxtliyini istəyən hər kəsə göstərir. Həm Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması qədəf atılan strateji addımlarla, həm də bu bəyannamənin imzalanmasından sonra həyata keçirilən birgə tədbirlərlə yeni regional geosiyasi konfigurasiya qurur. Bu, regionda 200 ilə yaxın davam edən geosiyasi konfigurasiyaların yenidən işlənilməsi, dizayn edilməsi və bundan sonra Azərbaycan-Türkiyə tandeminin rəhbərliyi altında idarə olunub yönəldiləcək əsas qaydaları dikte edən Azərbaycan və Türkiyədir.

Artıq kimsənin əsrlər əvvəl olduğu kimi, bizim başımız üzərindən bölgənin taleyinə qərar vermək imkan yoxdur. Əksinə, indi regionun bu gününü də, gələcəyini də müəyyən edən, bütün maraqlı tərəfləri əməkdaşlığa, sülhə, qarşılıqlı faydalar qazanmağa çağırır, mövcud imkanları hamının üzünə açan məhz Azərbaycan Respublikası və Türkiyə Cümhuriyyəti.

Həm Azərbaycan, həm də Türkiyə Şuşa Bəyannaməsində irəlilənilən müddəalara sadıqlar. Cənubi Qafqazda yaranmış yeni reallığı bu iki qardaş ölkə birgə formalaşdırır və bütün dünya ona qəbul edir. Çünki bölgədə təhlükəsizliyə, inkişafa, insanların rifahına xidmət edən bu siyasətin, bu reallığın alternativləri yoxdur. Daha doğrusu, alternativlər var, amma həmin alternativlər insanları yeni faciələrə, münaqişələrə, mərhumiyyətlərə sürükləyən, üz-üzə qoyan, sülhü deyil, düşmənciliyi, kin-küdurəti alovlandırır, cəmiyyətləri inkişafdan geri atan yollardır.

Qardaş Türkiyə 44 günlük Vətən savaşında olduğu kimi, bu gün işğaldan azad edilmiş yurdlarımızda aparılan genişmiqyaslı quruculuq-bərpa layihələrində də Azərbaycanın yanındadır. Bu proseslərdə fəal iştirak edir, qardaş dəstəyini əsirgəmir. Ərazilərimiz azad edildikdən sonra bərpa və quruculuq işlərinə start verildiyi ilk günlərdən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu layihələrdə yaxından iştirak üçün bütün dost ölkələrə çağırış etmişdi. Bu məsələdə də səsimizə səs verən ilk ölkə məhz Türkiyə Respublikası oldu. Hazırda Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası işində ən başlıca rolunu Türkiyə şirkətləri oynayır. Ötən ilin oktyabrında istifadəyə verilən, Qarabağın dünyaya açılan hava qapısı kimi dəyərləndirilən Füzuli

Qardaş dəstəyi ilə abad olan yurdlar

Azərbaycan və Türkiyə bu mənzərəni qonşuları təhdid etməklə, onların maraqlarına toxunmaqla, dağıntılarla, inkişaf yollarını qapamaqla deyil, əksinə, geniş bir əməkdaşlıq ortamı yaratmaqla, hər kəsi işbirliyinə dəvət etməklə, inkişaf üçün yeni üfüqlər açmaqla, abadlıqla, quruculuqla formalaşdırır.

Azərbaycanla Türkiyə arasında əlaqələrin belə bir səviyyədə inkişafı təkə bu dövlətlərin deyil, həm də regionun ümumi tərəqqisinə, Cənubi Qafqazda sabitliyin bərqərar olmasına mühüm töhfələr verir. Bu birlik bölgədə ən əsas təhlükəsizliyin qarantıdır. Birgə reallaşdırılan enerji və neqliyyat layihələri dövlətləri, xalqları birləşdirir, əlaqələrin inkişafı fonunda çətinləşən əməkdaşlığa geniş imkanlar açır.

Qardaş Türkiyə 44 günlük Vətən savaşında olduğu kimi, bu gün işğaldan azad edilmiş yurdlarımızda aparılan genişmiqyaslı quruculuq-bərpa layihələrində də Azərbaycanın yanındadır. Bu proseslərdə fəal iştirak edir, qardaş dəstəyini əsirgəmir.

Ərazilərimiz azad edildikdən sonra bərpa və quruculuq işlərinə start verildiyi ilk günlərdən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu layihələrdə yaxından iştirak üçün bütün dost ölkələrə çağırış etmişdi. Bu məsələdə də səsimizə səs verən ilk ölkə məhz Türkiyə Respublikası oldu. Hazırda Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası işində ən başlıca rolunu Türkiyə şirkətləri oynayır. Ötən ilin oktyabrında istifadəyə verilən, Qarabağın dünyaya açılan hava qapısı kimi dəyərləndirilən Füzuli

Beynəlxalq Hava Limanının inşası iki qardaş ölkənin müttəfiqlik münasibətlərinin birgə səyləri nəticəsində həyata keçirildi. Hava limanının açılışında Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri bu tədbirdə iştirakları, möhtəşəm çıxışları ilə ölkələrimizin birlik-bərabərlik tarixində yeni səhifə açdılar.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin festivalın ölkəmizdə keçirilməsinə verdiyi böyük dəstək, eləcə də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın "TEKNOFEST - Azərbaycan"da ən yüksək səviyyədə iştirakı bu tədbirin ölkələrimiz üçün nə qədər böyük əhəmiyyət daşıdığını göstərdi. Bu da səbəbsiz deyil. Məlumdur ki, hazırda bütün dünyada IV sənaye inqilabı baş verir. Dünya yeni çağırışlarla üz-üzədir. Bütün bunlar texnoloji cəmiyyətin qurulması tələbini aktuallaşdırır. İnnovativ inkişaf yolunu tutmuş Azərbaycanın belə bir tədbirə evsahibliyi etməsi, Türkiyə ilə müştərk bu cür maraqlı tədbirin təşkilinə böyük dəstək verən, bərabərdir, inkişaf proseslərinə öncüllük əzmindədir.

Festivaldakı çıxışlarında Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri xüsusilə gənc nəsəlxətə etdilər. Onlar gəncləri texnoloji çağla ayaqlaşmağa, dövrün müasir bilik və bacarıqlarına yiyələnməyə çağırtdılar. Ömin olduqlarını bildirdilər ki, Azərbaycan və Türkiyə gəncliyi iki ölkənin liderlərinin nail olduğu birlik işində tarixi nailiyyətləri daha da genişləndirəcək, birliliyin gücü ilə XXI əsrə öz parlaq imzasını qoyacaq.

İradə ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"